

SORTIM DE LES NUCLEARS

EL MODEL ENERGÈTIC català

El model energètic que tenim a Catalunya s'emmarca dins dels models d'aprofitament i ús de les fonts d'energia que es van imposar després de la Segona Guerra Mundial. És a dir, un model energètic basat fonamentalment en els combustibles fòssils i en l'energia nuclear, tot deixant les energies renovables en un paper moltes vegades marginal.

JOSEP PUIG → PORTAVEU DEL GCTPFNN

En un sistema energètic com el català, mentre unes persones utilitzen en un lloc unes energies finals disponibles per al consum que aparentment semblen energies netes, en un altre lloc unes altres poden patir les conseqüències ecològiques de la cadena de transformació d'una energia primària en energia final disponible per al consum en forma d'una producció bruta, d'extraccions mineres, d'abocaments de petroli, etc.

EL SISTEMA ENERGÈTIC VIGENT

El sistema energètic que tenim avui a Catalunya és fruit de tot un seguit d'accions realitzades durant les darreres dècades, que han fet que s'anessin reproduint les mateixes característiques del model heretat del franquisme: la centralització del sistema energètic, la dependència de fonts d'energia primària foranes, la utilització de fonts d'energia primària no renovables i que ocasionen en totes les seves etapes tecnològiques tota mena de contaminacions, la minva continuada de l'eficiència global del sistema i els constants augments del consum d'energia.

El sistema català és molt centralitzat. Fins fa ben poc es basava en molt poques unitats productores d'energia i moltíssimes unitats consumidores d'energia. Les unitats productores eren: dues refineries, una planta de regasificació de gas natural, una central tèrmica de carbó, quatre tèrmiques de combustibles fòssils líquids i/o gasosos, i dues centrals nuclears a més d'uns quants grans embassaments situats bàsicament a la conca de l'Ebre. Posar l'energia final disponible a disposició de la munició d'unitats consumidores existents requereix disposar de desenes de milers de km de xarxes (oleoductes, gasoductes, línies d'alta, mitjana i baixa tensió). Només cal fer una ullada al mapa d'infraestructures energètiques de Catalunya per adonar-se d'aquesta situació d'extrema centralització.

En els darrers anys, s'ha desvetllat

una lleugera tendència a la descentralització, a través dels sistemes de cogeneració situats en indústries i/o en instal·lacions de serveis, i a través de l'inici de l'aprofitament de la força de l'aigua, del vent i del Sol, mitjançant aprofitaments descentralitzats. També s'ha desfermat la tendència a construir grans centrals de cicle combinat de gas, però en cap cas se les ha equipades amb sistemes de cogeneració.

El sistema energètic català es caracteritza, doncs, per una gran dependència de fonts d'energia primària procedents de l'exterior del país, bàsicament combustibles fòssils sòlids, líquids i gasosos, però també combustible nuclear, que s'importen pel fet de no disposar de fonts d'energia fòssil i nuclears locals.

Aquest sistema genera tota mena de contaminacions a l'aigua, al sòl i a l'aire, i contaminacions químiques i radioactives en els indrets on s'extreu i als llocs on es transforma. A més, en els darrers temps, aquest sistema ha manifestat una clara davallada en l'eficiència amb la qual es transformen les fonts d'energia primària en energia disponible per al consum.

Així és com, recentment, s'ha manifestat la tendència que es necessita cada vegada més energia primària per disposar d'una unitat d'energia final disponible per al consum. Si a això s'hi afegeix que l'energia final disponible s'utilitza majoritàriament per alimentar tecnologies d'ús final ben poc eficients –per cobrir no solament necessitats bàsiques, sinó «capricis» energívors– tenim servit el pastís que alimenta aquesta espiral de creixement dels consums d'energia.

LES ENERGIES RENOVABLES

Avui, les energies que tenen el seu origen en el Sol, representen una part molt reduïda del pastís energètic català. L'any 2000 representaven tan sols un 2,7% del consum d'energia primària i solament un 1% del consum d'energia final. És el fruit de polítiques, practicades al llarg dels darrers decennis, que no creien en

la capacitat de les fonts d'energia netes i renovables per cobrir els serveis que demana una societat moderna i que necessiten de l'energia per proveir-los.

Catalunya té capacitat tecnològica de primera línia pel que fa als sistemes necessaris per a l'aprofitament i a la conversió de les fonts d'energia netes i renovables. El que ha mancat, fins ara, és la voluntat d'emprendre polítiques que afavoreixin el naixement de l'economia solar a Catalunya. Arribar als objectius que la Unió Europea s'ha fixat, o que el mateix Estat espanyol es va imposar en el marc de la Llei del Sector Elèctric (generar amb renovables un 12% de l'energia primària l'any 2010), requereix un esforç concertat entre administració pública, teixit empresarial, sector financer i societat civil. Sense una gran complicitat entre aquests sectors difícilment es podrà refer el sistema energètic actualment vigent, basat en un model ja caduc, però que es resisteix a morir i que posa tota mena de traves al nou model que va naixent, basat en l'eficiència i les energies renovables.

L'ENERGIA DEL SEGLE XXI

El resultat de la batalla que avui es lliura entre un model energètic centralitzat, caduc, obsolet, ineficient, vulnerable, brut i no renovable i el model energètic naixent, descentralitzat o distribuït, eficient, segur, net i renovable configurarà els sistemes energètics del segle XXI. El repte que les modernes societats tenen davant seu és com facilitar la consolidació del naixent sistema energètic, de manera que vagi substituint progressivament, però de forma decidida, el sistema que hem heretat dels segles XIX i XX.

Sembla clar que el sistema energètic del segle XXI s'hauria de basar en les fonts d'energia renovable, captades de forma descentralitzada allà on es manifesten, per transformar-les i emprar-les *in situ*. Les noves xarxes d'aquests sistemes descentralitzats, serien xarxes múltiples: d'electricitat, de calor, de fred, de gas natural biològic i/o fòssil, d'hidrogen,

etc. També hi hauria diferents sistemes d'emmagatzematge, distribuïts per les xarxes, els quals actuarien d'acumuladors dels excedents –quan la captació de fonts renovables superés les necessitats– o de subministradors quan les necessitats siguin superiors al que proveeixen les fonts renovables. Haurien de ser unes xarxes més en forma de teranyina que no pas jerarquizades i piramidals. Cada node hi seria, a la vegada, generador d'energia i usuari dels serveis que l'energia proveiria, amb què les grans xarxes de transport que han connectat durant el segle XX les grans centrals de generació amb els centres de consum allunyats d'elles deixarien de tenir sentit i serien substituïdes gradualment per xarxes més locals, interconnectades les unes amb les altres, no pas per dependre de l'energia de fora sinó per intercanviar-la, o com a mesura de seguretat per fer front a qualsevol emergència.

No només la generació d'energia caldrà fer-la amb les tecnologies de generació més netes i més eficients, sinó que els usuaris finals dels serveis energètics empraran les tecnologies d'ús final més eficients que hi hagi al mercat.

Ben segur que el naixent sistema energètic descentralitzat, eficient, net i renovable no s'imposarà d'un dia per l'altre. Hi haurà un període de transició, més o menys llarg dependent de la voluntat política que manifestin els qui gestionen la cosa pública. I aquesta voluntat només es materialitzarà si els catalans exercim activament les nostres responsabilitats energètiques, en un marc on se'ns hagin reconegut els drets energètics bàsics.

En aquest període de transició, es faran servir encara combustibles fòssils, però es farà amb la màxima eficiència possible (tecnologies descentralitzades de generació combinada d'electricitat, calor i/o fred) i amb els combustibles fòssils menys bruts (gas natural fòssil), mentre es vagin abandonant les grans centrals tèrmiques basades en el carbó, el petroli i les nuclears ❁